

WAGYU

ŠLECHTITELSKÝ PROGRAM

Šlechtitelský program plemene wagyu

Na základě ustanovení Zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) došlo k přenesení odpovědnosti za realizaci šlechtění na uznaná chovatelská sdružení. Novelou Zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 3/2019 Sb., ze dne 25. 1.2019 došlo k souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat (dále jen „nařízení“). Přijetí zákona č. 3/2019 Sb. si vyžádalo úpravu šlechtitelského programu tak, aby byl v souladu s výše uvedenými předpisy. Nedílnou součástí tohoto ŠP je Řád plemenné knihy a respektují ho stanovy a metodiky Českého svazu chovatelů masného skotu, z. s. (dále jen „ČSCHMS“) viz bod 11. (Obecná ustanovení) tohoto ŠP.

1. Historie a základní charakteristika plemene

Plemeno wagyu je původní japonské plemeno. Slovem wagyu se v podstatě označuje veškerý japonský skot, protože „wa“ znamená japonský nebo v japonském stylu a „gyu“ znamená dobytek. Již středověké texty, datující se k roku 1200 n. l., zaznamenávají existenci stád krav v regionu Tajima, který byl pověstný svěžími výživnými pastvinami. Dobytek byl do Japonska dovezen pouze jako tažná síla využívaná zejména při pěstování rýže. Členitý terén rýžových polí dovozoval jen omezený a pomalý přesun po těchto plochách. Toto specifické využití vedlo k tomu, že byl dobytek izolován v malých oblastech a každá z těchto oblastí nesla charakteristické rysy uzavřené populace (způsobu chovu i techniky výkrmu).

Původně bylo Japonsko převážně vegetariánské a konzumace masa byla z náboženských důvodů zakázána. Maso bylo určeno pouze pro vysoce postavené, z počátku bylo jeho požívání jen výsadou „císaře“, respektive šóguna. Dobytek, který skončil na jeho stole, byl zcela logicky velmi kvalitní: dle dochovaných spisů byl hýčkán, masírován, krměn výběrových krmivem a napájen pivem. Za dob jednoho z řady šógunů bylo zjištěno, že vojáci konzumující maso jsou větší a silnější, a proto získali povolení maso požívat. Později muži své stravovací návyky uplatňovali také doma, ve vesnicích, a tím byla ovlivněna celá japonská kuchyně.

Od roku 1635 do roku 1868 byla v Japonsku stáda krav oficiálně uzavřena. Přísný zákaz importu i exportu zvířat přetrvával, s výjimkou krátkého období reforem Meidži (od roku 1868) v podstatě do dnešního dne. V období Meidži, pravděpodobně po roce 1887, byla většina japonského skotu po několik generací ovlivňována britskými a vnitrozemskými (evropskými) plemeny. Jednalo se o zástupce švýcarského hnědého skotu, dále plemen shorthorn, devon, simmental, ayshire, korejský skot, holštýn a aberdeen angus. Křížení bylo několik let velmi intenzivní, ale když se ceny kříženců v roce 1910 markantně snížily, žádná další křížení již nebyla iniciována. Výsledkem byl výběr jedinců pro specifické vlastnosti dané oblasti a bylo použito rozsáhlé liniové šlechtění pro udržení těchto vlastností.

Vliv nejdůležitějších linií na chov wagyu v Japonsku

Japonští wagyu pocházejí z původních asijských zvířat křížením s britskými a evropskými plemeny. Díky uzavřenému obratu (tzv. regionální izolaci) - celého chovu wagyu v Japonsku od roku 1910 - došlo k vytvoření řady linií. Hlavními kmeny (rázy, liniemi) černého wagyu jsou tajima (tajiri), shimane (fujiyoshi), tottori (kedaka) a kikutsuru. U červeného zbarvení je to linie kochi a kumamoto.

Tajiri linie

Tajiri (nebo tajima) linie pocházela z prefektury Hyogo, regionu Tajima. Tento černý dobytek byl používán k tahu vozů i pluhů, a proto se u něho vyvinul mohutnější předek a zadní část lehčí (selekce byla zaměřována na silné přední končetiny a plece). Obecně mají tato zvířata menší tělesný rámec, ne tak výrazné osvalení (např. ve srovnání s kmenem tottori), pomalejší růst, ale vynikající kvalitu masa (vysoký roštěnec a typické mramorování). Tajima linie je vhodná ke křížení pro zlepšení vlastností masa, protože tato zvířata jsou považována za nejlepší producenty kvalitního masa v celém Japonsku.

Fujiyoshi linie

Fujiyoshi (nebo Shimane) linie pochází z japonské prefektury Okajama. Zástupci této linie mají velký tělesný rámec, průměrnou růstovou schopnost, kvalitní maso a klidnou povahu. Shimane býci jsou nositeli velkého tělesného rámce, což se odráží na jejich potomstvu. Nejslavnější býk této linie je Dai 7 Itozakura, snad nejslavnější býk v Japonsku, jehož obraz byl dokonce vytištěn na japonské telefonní karty. Mezi jeho nejslavnější potomky patří: Kikuhana, Itohana, Itomichi a Kitaguni.

Kedaka linie

Kedaka (nebo Tottori) linie pochází z Tottori prefektury v Japonsku. Tato zvířata byla využívána jako tažná zvířata v obilním průmyslu regionu Tottori, a proto byl při selekci kladen důraz na velikost tělesného rámce a sílu. Zástupci této linie jsou tedy velká silná zvířata s rovnou a silnou záďí. Mezi jejich další vlastnosti patří dobrá růstová schopnost, vysoká plodnost i jemná a volná kůže. Linie kedaka vznikla z potomků otce Kedaka (narozeného v roce 1959) a dalším důležitým otcem je také Dai 20 Hirashige.

Kikutsuru linie

Pravděpodobně nejslavnější japonské krávy všech dob jsou z linie kikutsuru, někdy nazývané "krávy hyogo." Hyogo je prefektura na ostrově Honšú a hlavním městem je Kobe. Odtud tedy pochází označení nejkvalitnějšího hovězího masa na světě „kobe“ wagyu.

Býk JVP Fukutsuru 068 byl dvojitého křížení kikutsuru a na Washington State University je zařazen jako býk číslo jedna co se týče mramorování masa. Michifuku a Takazakura jsou potomci kikutsuru. Býci této linie jsou také Kikuyasu 400, Kikuterushige a Terutani.

Kochi a kumamoto linie

Na ostrově Kjúšú bylo vyšlechtěno wagyu červeného zbarvení (red forma), které se dělí na dva odlišné kmény: kochi a kumamoto. Kochi dobytek byl pod silným vlivem korejského skotu, zatímco na kumamoto měl pravděpodobně značný vliv simmental.

Chov wagyu

Velmi specifický způsob chovu i technika výkrmu japonského wagyu měli za následek vznik takových vlastností, které v průběhu let vedly k vyšlechtění dobytka z oblasti Kobe, nynějšího světového standardu co se týče chuti a jemnosti masa. Lze jen těžko nalézt maso srovnatelných vlastností a kvality.

Obvykle trvá výkrm japonského wagyu tři roky. Vše začíná na pastvinách, kde se zvířata pasou na šťavnatých výživných loukách prvních dvanáct měsíců svého života, poté je kladen důraz na krmnou dávku s vysokým energetickým příjmem (kukuřice a sója) a tato druhá fáze trvá dalších 500 dnů, což má na jatečné vlastnosti velmi významný vliv. Známa je také technika napájení dobytka pivem, které je zvířatům podáváno v letních měsících, kdy je ovlivňováno protučnění díky vysokým teplotám a vlhkosti, která snižuje příjem krmiva. Pivo povzbuzuje chuť k žrádlu, a to je

pouze část z celkové strategie výkrmu, která je navržena tak, aby udržela dobytek přijímat krmivo i v parném létě.

Japonci jsou také pověstní tím, že svým zvířatům dopřávají masáže a pouští jim klasickou hudbu při krmení, čímž zbavují zvířata stresu a svalové ztuhlosti. Předpokládají, že požívání kvalitního masa je pozitivně ovlivněno tím, že udržují dobytek v klidu a pohodě. Další běžnou praxí chovatelů wagyu je kartáčování skotu saké, protože producenti v Japonsku věří, že srst a jemnost kůže souvisejí s kvalitou masa. Kartáčování se ale provádí také čistě z ekonomického hlediska = kladně ovlivňuje vzhled zvířete a tím i jeho cenu na trhu.

Tento původní japonský způsob chovu dobytka je známý již od roku 1830. Zdlouhavý proces výkrmu má na svém konci tzv. wagyu kobe hovězí maso vysoké kvality.

Maso plemene wagyu (kobského, japonského skotu) je právem považováno za nejlepší hovězí maso na světě. Je to pro jeho neuvěřitelnou šťavnatost, vůni a chuť, kterou vytváří především velmi jemná síť tukových vlásečnic = velmi výrazné mramorování. Mramorované maso je výsledkem staleté selekce nejlepších jedinců, kteří odpovídali daným kritériím zaměřeným na co nejmramorovanější maso.

Péče o dobytek je ze strany japonských farmářů zcela nepochybně velmi nadstandardní. Striktně dodržují zásadu, že není důležitá rychlost růstu svalové hmoty, ale kvalita masa, a při tomto procesu se nedá nic urychlit. Na mramorové struktuře masa, které vypadá jako poprášené sněhem, má svůj velký podíl genetická predispozice. Kobe maso je charakteristické vysokým podílem intramuskulárního tuku, minimem podkožního tuku a vysokým podílem mononenasyčených mastných kyselin v porovnání s nasycenými mastnými kyselinami (mononenasyčené mastné kyseliny souvisejí s nízkým obsahem cholesterolu), čímž je vhodné pro zařazení do nízkocholesterolových diet. Tuk má také nízký bod tání (při pokojové teplotě).

Velká pozornost je věnována každému jedinci již před narozením, přes otelení, krmení a výkrm až po porážku. Tato metoda produkce kvalitního kobe masa je tak náročná, že se to zcela logicky odráží na vysoké ceně masa. Wagyu maso lze tedy srovnávat s takovými produkty jako je kaviár, Havanna doutníky a vína Lafite-Rothschild.

Wagyu z ostrova Mishima je považován za národní poklad Japonska. Přes zákaz vývozu do celého světa nemají japonští zemědělci z ekonomického hlediska důvod pomýšlet na export dobytka, protože maso wagyu je v Japonsku tak populární a exkluzivní záležitostí, že i přes jeho velmi vysoké ceny má své stálé místo a hojnou klientelu na japonském trhu. Ministerstvo zemědělství si prosadilo, že od roku 2006 může být jako wagyu označováno pouze hovězí maso ze skotu, který má japonský původ a je zaříděné dle japonských norem. Wagyu maso je v Japonsku zařazováno do pěti tříd (1 – 5) dle množství tuku v mramorovaném mase. Čím vyšší je obsah tuku, tím vyšší je stupeň zařídění a tím chutnější maso. Čím více tukových vlásečnic a samotného tuku maso obsahuje na řezu, tím vyšší je jeho kvalita a samozřejmě i cena, která se za kilogram prémiového masa v jatečném trupu pohybuje okolo 400 Kč. V japonských obchodech se ceny šplhají až k 5000 jenů za 100 gramů, což je cca 750 Kč. I přes vysokou cenu je však maso plemene wagyu v současné době gurmány velmi vyhledávané.

Charakteristika

Zvířata jsou černého nebo červeného celopláštového zbarvení. Geneticky rohatá, klidného temperamentu. Wagyu jsou neobyčejně zdravým dobyt看kem a dokáží se bez problémů přizpůsobit širokému spektru klimatických podmínek. Nižší porodní hmotnosti telat (v rozsahu 30 – 40 kg) umožňují snadné telení. Jedná se o velmi plodné plemeno, většina jaloviček dospívá kolem 1. roku života. Plemenní býci mohou mít ve stádě o 50 % více krav než většina ostatních plemen.

Jedinci tohoto plemene mají také vynikající jatečnou hodnou, mramorované maso lze získat jak z pastevního chovu, tak z intenzivního výkrmu, protože je dáno genetickou predispozicí. Wagyu jsou zlepšovatelé mramorování masa a kříženci dosahují lepšího zařazení jatečně upraveného těla.

Wagyu samice jsou méně osvalené, ale mramorování je mnohem jemnější a rovnoměrně rozptýlené po celém svalu.

Ceněné vlastnosti

- rané plemeno
- lehké porody
- plodnost
- klidný temperament
- přizpůsobení klimatickým podmínkám
- dobré zařazení jatečně upravených těl
- maso jemné textury
- výrazné mramorování
- velký sval roštěnce
- specifické složení tuku (vyšší podíl nenasycených MK = výraznější chuť)
- dietní maso

2. Chov plemene wagyu ve světě

Po staletí byl vývoz wagyu mimo Japonsko přísně zakázán. Až v roce 1976 bylo několik kusů dobytka exportováno do USA, ale pouze jako jednorázový obchod, a zvířata byla určena pro výzkum možnosti využití vynikajících genetických vlastností tohoto skotu pro zušlechtění (zlepšení vlastností) amerických plemen. Proto také wagyu patří k nejvíce vědecky prověřeným plemenům na světě. Původní čistokrevní zástupci wagyu, zařazení do tohoto výzkumného programu, skončili na farmách několika málo komerčních chovatelů, kteří ale dodávali maso výhradně na japonský trh. Tento první import do spojených států se skládal ze dvou černých býků linie tottori a dvou červených býků linie kumamoto. Byl to jediný dovoz wagyu do USA až do roku 1993, kdy bylo dovezeno 35 býků a krav černého i červeného zbarvení.

První zemí v Evropě, do které bylo dovezeno maso wagyu, bylo Holandsko. Díky řezníkům (Fred a Yolanda de Leeuw z Amsterdamu a Herman Vermaas), kteří vyzdvihovali mimořádné genetické vlastnosti japonského skotu, bylo toto maso nesmazatelně zapsáno do holandského kulinářského světa. V roce 1996 byly učiněny první kroky k vytvoření evropského plemene wagyu (European Chateau Wagyu) a program řízení plemenitby byl rozdělen na dvě oficiální místa. V Belgii na farmu zámku Altembrouck (Altembrouck Château) a ve Velké Británii, respektive Walesu, na panství Voelas Hall v Pentrefoelas. European Chateau Wagyu používá nejlepší genetický materiál z exkluzivního chovného programu, který započal díky krizi na japonském trhu. Do roku 2003 se původní základní stádo rozrostlo na cca 200 ks a maso bylo od tohoto roku dodáváno do několika špičkových restaurací v Londýně (např. Harrolds) a Amsterdamu (Altembrouck).

Pravé kobe maso se nesmí z Japonska vyvážet, proto se především v USA, ale i jinde ve světě, chovají tzv. „kobe style beef“ z kříženců plemene wagyu a (americkým) plemenem aberdeen angus. Americký „Kobe style“ se od pravého japonského kobe příliš neliší a díky tomu se může pochlubit stejně delikátními vlastnostmi.

Zástupci plemene wagyu byli z Japonska dovezeni (kromě USA a Evropy) také do Chile, Kanady, Nového Zélandu a Austrálie.

3. Vývoj stavů v ČR

Do České republiky byl první import embryí plemene wagyu uskutečněn v roce 2006 na farmu ERC s.r.o. Pardubice. V následujících letech bylo prostřednictvím přenosu vlastních a dalších importovaných embryí, přirozené plemenitby a inseminace ve 3 chovech postupně dosaženo dalšího rozvoje několika rodin. Mimo čistokrevnou plemenitbu zaznamenává zvyšující se trend křížení za účelem produkce F1 užitkových hybridů, v menší míře se záměrem převodného křížení.

Jedním z nejnovějších trendů ve šlechtění masného skotu je využití genomických údajů jedinců – SNP profilu. Genomické údaje jsou využívány především k ověření původu jedinců a zpřesnění předpovědi genetického potenciálu zvířat (plemenných hodnot). Česká republika je od roku 2013 zapojena do mezinárodní genetické testace (v rámci projektu Interbeef), díky které je možné přímé porovnání jedinců se zohledněním chovatelské úrovně země původu.

4. Chovný cíl a standard plemene

4.1. Chovný cíl

Plemeno wagyu (zkr. WA, v rámci KUMP a ústřední evidence WW) nepodléhá klasické šlechtitelské práci v takové míře, jako intenzivní masná plemena skotu, přesto je kladen důraz na rozvoj a zejména udržení úrovně znaků charakterizujících mateřské vlastnosti při zachování dalších vlastností jako je ranost plemene, klidný temperament, vysoká kvalita masa – mramorování a jatečná výtěžnost.

4.2 Základní ukazatele chovného cíle

4.2.1. Ukazatele reprodukce

Dobrá reprodukce a plodnost je u všech masných plemen skotu rozhodujícím předpokladem ekonomiky chovu. Na jejích výsledcích, vyjádřených v konečné fázi počtem živě narozených telat, se podílejí stejnou měrou obě pohlaví, tedy jak plemenice tak plemeníci. Objektivním kritériem hodnocení plodnosti je především počet zabřezlých plemenic a počet živě narozených telat na 100 krav základního stáda. Kromě genetických předpokladů je však reprodukce v nemalé míře ovlivněna i dalšími činiteli jako je zdravotní stav, úroveň výživy zvířat a způsob jejich odchovu. Pro rentabilitu chovu je nutné odchovat alespoň 95 telat na 100 krav základního stáda při mezidobí kolem 365 dní. K zajištění dostatečného počtu zvířat pro účely čistokrevné plemenitby i užitkového křížení je nezbytné využívat všechny dostupné způsoby reprodukce, které vyhovují systému chovu masných plemen.

4.2.1.1. Plemenice

- počet odchovaných telat na 100 krav základního stáda - minimálně 95
- hodnocení obtížnosti porodů vyjádřené procentem snadných porodů podle platné Metodiky kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka (dále jen „Metodiky KUMP“) - min. 95 %
- věk při 1. otelení by neměl být vyšší než 40 měsíců
- průměrná délka mezidobí – 360 – 400 dnů, při hodnocení tohoto ukazatele je třeba zohlednit využití embryotransferu
- pořadí otelení by mělo odpovídat věku plemenice

4.2.1.2. Plemenní býci

- býci v přirozené plemenitbě - dle počtu březích plemenic v závislosti na délce připouštěcího období
- hodnocení průběhu porodu a hmotnosti telat při narození - na základě výsledků KUMP

4.2.2. Ukazatele růstové schopnosti

Kontrola užitkovosti masných plemen je základním prostředkem při šlechtění plemene waguay a zajišťuje důsledné naplnění selekčního programu. Systém zjišťování hmotností je prováděn na základě Metodiky KUMP.

a) **hodnocení růstové schopnosti telat** – hmotnost při narození, ve 120*, 210 a 365 dnech věku
(*není povinná, ale doporučuje se)

b) **hodnocení růstové schopnosti krav a býků** – viz bod 4.5. Parametry chovného cíle

Základním mechanismem ke sledování růstové schopnosti plemene waguay je zjišťování hmotnosti a výšky dosažené v 210 a 365 dnech věku, ale pro přesnější odhad plemenných hodnot je doporučeno též zjišťování hmotnosti ve věku 120 dnů.

4.3. Hodnocení exteriéru

Hodnocení zevnějšku provádějí inspektoři ČSCHMS dle „Metodiky popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu“ a je evidováno v databázi KUMP ČSCHMS. S výsledkem hodnocení zvířete je chovatel seznamován prostřednictvím tiskové sestavy, která obsahuje identifikační údaje zvířete a chovatele, bodové hodnocení jedince, výšku v kříži, hmotnost v den vážení, jméno hodnotitele a datum provádění bonitace. Při hodnocení je nutné věnovat stejnou pozornost znakům rustikálnosti a způsobilosti k chození, stejně jako znakům masné užitkovosti, přičemž současnou úroveň uvedených znaků je vhodné zachovat. Tělesný rámec je hodnocen na základě tabulkových hodnot pro živou hmotnost a výšku v kříži. Z produkce plemenných zvířat jsou vyloučena zvířata, která vykazují některou vylučující vadu. U býků se požaduje korektní hodnocení končetin.

4.3.1. Hodnoceny jsou tyto kategorie (ve věku)

Telata – ve věku 210 dní, tzn. v rozmezí 171 až 290 dní

- ve věku 365 dní, tzn. v rozmezí 291 až 450 dní

Kravy – po 1. a 3. otelení (ve výjimečných případech na žádost chovatele i v jiném období)

Plemenní býci - při základním výběru (do plemenitby) a importování

- ve věku tří a pěti let (na doporučení ČSCHMS)

Součástí lineárního hodnocení zevnějšku je v příloze šlechtitelského programu (v tabulkové části za textem) bodové hodnocení výšky v kříži a hmotnosti pro všechny věkové kategorie.

4.4. Standard plemene

Jedná se o ranější plemeno - jalovičky dosahují pohlavní zralosti již od 12. měsíce života a plemenná dospělost býčků nastupuje od 15. měsíce věku. Zástupci plemene waguay mají střední tělesný rámec, vyznačují se lehkými porody, dobrými mateřskými vlastnostmi s dostatečnou

mléčností pro odchov vlastních telat. Hmotnost jaloviček při narození se pohybuje v rozsahu 25 - 30 kg a u býčků mezi 30 - 35 kg.

Masná užitkovost: jatečná výtěžnost přes 58 %, jatečná zralost od 30 měsíců věku (v závislosti na systému výživy). Produkce excelentních jatečných těl s typickým extrémně vysokým stupněm mramorování (intramuskulární tuk).

Zbarvení (srst, kůže)

Celoplášťově černé nebo červené, srst krátká a hladká.

Rohy

Krátké, směřující nahoru a mírně vytočené dopředu, světlé u základny s tmavými špičkami.

Hlava

Jemná, lehká, trojúhelníkovitého tvaru. Mulec a sliznice tmavé. Tmavé jiskrné oči.

Ocas

Dlouhý, jemný a vysoko posazený.

Tělo

Harmonický dlouhý trup, jemná kostra, odpovídající hloubka hrudníku, rovná hřbetní linie, protáhlá kýta. Harmonické, ale ne příliš výrazné osvalení (zadní čtvrtě méně osvalené ve srovnání s plemenem aberdeen angus).

Končetiny

Jemné suché a dlouhé s pevnými paznehty. Černá zvířata mají tmavě hnědé až černé paznehty, červená světlejší.

Temperament

Poslušný charakter, klidná a vyrovnaná zvířata.

4.4.1. Vylučující znaky pro zápis do plemenné knihy

- nevyhovující délka těla (krátké)
- neharmonický výraz
- výrazné odchylky v barvě pláště, přítomnost skvrn
- neklidná povaha
- mulec, sliznice a kůže s pigmentačními skvrnami
- nekorektní či defektní postoje končetin
- genetické vady

4.5. Parametry chovného cíle

Kategorie	Hmotnost ve věku (kg)		Výška v kříži (cm)
	210 dnů	365 dnů	ve věku 365 dnů
Býčci	250	370	115
Jalovičky	210	290	108
Kategorie - věk		Hmotnost (kg)	Výška v kříži (cm)
Plemenice - 24 měsíců		420	127
Krávy - 60 měsíců		515	138
Plemenní býci - 36 měsíců		610	140

5. Selekcční program

Selekcční program je soubor opatření, který má za cíl, na základě objektivně zjištěných vlastností zevnějšku, růstové schopnosti a užitkových vlastností, vybírat pro plemenitbu přednostně ta zvířata, jejichž uplatnění v populaci směřuje k naplnění chovného cíle. Jelikož se populace jako celek vyvíjí, mění se průběžně i konkrétní požadavky selekcčního programu.

5.1. Matky býků

Za matky plemenných býků budou vybírány pouze krávy zdravé, s odpovídající plodností, dobrými mateřskými vlastnostmi a se známým původem zapsané v oddílu „A“ plemenné knihy. Chov a výběr matek plemenných býků je prováděn v chovech s čistokrevnou plemenitbou zapojených do kontroly užitkovosti masného skotu stupně „A“. Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, tj. reprodukci, lineární hodnocení zevnějšku a plemenné hodnoty, stanoví Rada plemenné knihy wagyu (dále jen Rada PK), a to na základě průměrných výsledků populace. Zařazení plemenice do kategorie matek býků není trvalého rázu a bude upřesňováno podle výsledků zjišťovaných v kontrole užitkovosti. Ve sporných případech rozhoduje o zařazení plemenice mezi matky býků Rada PK.

5.1.1. Obecné podmínky pro výběr matek býků

- *zápis do plemenné knihy v oddíle A, třídy I případně II (viz kritéria pro naskladnění býčků do odchovu stanovených Radou PK)*
- *dobrý zdravotní stav*

5.2. Otcové býků

Tito býci budou používáni především pro záměrné připařování na matky plemenných býků, kde hlavním úkolem bude produkce mladých zvířat se špičkovými vlastnostmi v oblasti užitkovosti a zejména exteriéru. Zařazení býka do kategorie otce býků není trvalého charakteru a bude se upřesňovat podle výsledků zjišťovaných v kontrole užitkovosti. Při tomto výběru je zřejmé, že menší část produkce synů bude využita v čistokrevné plemenitbě a podstatně větší část v užitkovém

křížení s ostatními plemeny. Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, tj. reprodukci, lineární hodnocení zevnějšku a plemenné hodnoty, stanoví Rada PK a to na základě průměrných výsledků populace. Jedná se o býky zařazené do hlavního oddílu plemenné knihy „A“, s výjimkou býků zařazených do třídy III. Ve sporných případech rozhoduje o zařazení plemeníka mezi otce býků Rada PK.

5.2.1. Obecné podmínky pro výběr otců býků

- *zápis do plemenné knihy v oddíle „A“, třída I a II (viz kritéria pro naskladnění býčků do odchovu stanovených Radou PK)*
- *dobrý zdravotní stav*

5.2.2. Výběr otců býků je zajišťován z

- *býků inseminačních*
- *býků z přirozené plemenitby*

6. Produkce a výběr býků do plemenitby

6.1. Odchov plemenných býčků

Vzhledem ke specifickému systému chovu tohoto plemene se odchov potencionálních plemenných býčků provádí **zásadně formou odchovu u chovatele**. Kritéria pro výběr býčků do odchovu vyhláší každoročně Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS na základě výsledků populace. Podmínky odchovu se řídí částečně Metodikou pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu (dále jen „Metodika odchovu“).

6.1.1. Obecné podmínky pro výběr býčka do odchovu

- Pochází od vybraných rodičů z chovů zapojených do KUMP stupně „A“
- Býček splňuje kritéria pro výběr býčků do odchovu vyhlášené Radou PK
- Má ověřen původ v souladu s platnou legislativou
- Býček odpovídá podmínkám kontroly dědičnosti a zdraví
- Splňuje standard plemene

6.1.2. Odchov a zkoušky vlastní růstové schopnosti býků

6.1.2.1. Odchov na uznaném testačním zařízení (OPB)

Tento typ testace se u býků plemene wagyu neuplatňuje.

6.1.2.2. Odchov u chovatele (OCH)

Chovatel má možnost býčka z vlastního chovu odchovat na svém hospodářství, při tomto systému je sledován přírůstek od narození. Takto odchovaní býčci jsou při výběru do plemenitby předvedeni před odborně způsobilého bonitéra k tzv. Základnímu výběru (způsob a kritéria viz bod 6.3.) buď přímo na chovu, na kterém se narodili, nebo případně na chovném svodu. Základní podmínky pro přihlášení býčka na svod řeší Metodika odchovu. Zpracování a vyhodnocování

výsledku odchovu je prováděno centrálně. Výběry býků u chovatele se řídí pokyny, které pro každý rok vydává ČSCHMS ve spolupráci s Radou PK.

6.2. Selekční kritéria pro výběr býků do plemenitby

6.2.1. Odchov u chovatele (OCH)

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene
- selekční kritéria upřesňuje Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS

6.2.2. Import býka ze zahraničí

Původ býka musí být doložen dle platné legislativy. Pro zařazení býka do plemenitby v ČR musí být plemník ohodnocen a vybrán odborně způsobilým bonitérem (viz bod 6.3.). Býček musí odpovídat standardům plemene a splňovat podmínky pro výběr býků do plemenitby, které stanovuje Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS.

6.3. Způsob a kritéria pro hodnocení a výběr býků do plemenitby

Býci plemene wagy jsou vybíráni do plemenitby místně příslušným inspektorem ČSCHMS nebo jiným odborně způsobilým bonitérem (viz Metodika odchovu). Ve sporných případech se postupuje dle schváleného reklamačního řádu ČSCHMS. O každém výběru je vyhotoven tzv. Výběrový protokol, který obsahuje zejména:

- místo a datum výběru
- datum narození
- chovatel a majitel býka
- seznam členů komise
- identifikační údaje býka
- výsledek lineárního popisu a hodnocení zevnějšku vč. záznamu o exteriérových vadách
- výsledek výběru:

1. Vybrán - do „Inseminace a přirozené plemenitby“

Při hodnocení exteriéru při základním výběru je požadována minimální hodnota 6 bodů v každém z 10 hodnocených ukazatelů (povoleno 1 x 5 bodů za velikost těla).

- do „Přirozené plemenitby“

Ve všech ostatních případech, kdy není splněna podmínka dle bodu 1.

2. Odročén

3. Vyřazen nebo vyřazen před základním výběrem (nevybrán do plemenitby)

- alfanumerické označení plemenného býka (linie a číslo v rámci ústředního registru plemníků) je přiděleno po nahlášení do Ústřední evidence skotu (linie se přiděluje dle výsledku hodnocení zvířete při základním výběru)
- případně další údaje v souladu s platnou legislativou

Do plemenitby nelze zařadit zvíře, u kterého se projevuje genetická vada nebo je jejím nositelem a dále zvíře s funkčními vadami pohybového aparátu.

7. Testování a posuzování (KUMP)

Testování a posuzování užitkových vlastností je prováděno dle Metodiky KUMP, která respektuje postupy a doporučení definované mezinárodní organizací pro kontrolu užitkovosti ICAR (The International Committee for Animal Recording). Hodnocení exteriéru je prováděno dle Metodiky popisu. Základní metodické postupy testování a posuzování i odhadu plemenné hodnoty se řídí dle platné legislativy. Zjišťování údajů a sběr dat zajišťují inspektori ČSCHMS, kteří jsou k této činnosti odborně způsobilí v souladu s požadavky § 30 zákona. Zpracování dat a zveřejňování výsledků zajišťuje ČSCHMS ve spolupráci s pověřenou osobou.

8. Plemenné hodnoty

Odhad plemenné hodnoty je prováděn pomocí víceznakového animal modelu (individuální model jedince). Podle naměřených hodnot v KUMP je souběžně stanovena plemenná hodnota pro přímý efekt, plemenná hodnota pro maternální efekt a u krav hodnota pro trvalé mateřské prostředí. Vzhledem k tomu, že v kontrole užitkovosti jsou v jednotlivých chovech podchyceni jak kříženci s masnými plemeny, tak i masná plemena, tvoří si tyto jedinci navzájem vrstevníky. Odhad plemenné hodnoty je proto prováděn se zohledněním plemene a heterozního efektu. Způsob, systém a počet vyhodnocovaných ukazatelů v rámci výpočtu plemenných hodnot se může měnit a doplňovat s ohledem na požadavky respektující šlechtitelské postupy definované tímto ŠP.

8.1. Hodnocené vlastnosti

- průběh porodu
- hmotnost při narození
- hmotnost ve věku 120 dnů
- hmotnost ve věku 210 dnů
- hmotnost ve věku 365 dnů
- přírůstek od narození
- lineární popis a hodnocení zevnějšku

Způsob hodnocení je popsán modelovou rovnicí, ve které jsou uvedeny efekty genetické a efekty chovatelského prostředí, které ovlivňují naměřenou užitkovost.

Výsledky kontroly dědičnosti jsou publikovány jako relativní plemenné hodnoty (RPH), včetně spolehlivosti jejich předpovědi. Pro stanovení relativní plemenné hodnoty je využívána standardizovaná směrodatná odchylka 10. Pokud neupravuje publikování plemenných hodnot samostatný předpis ČSCHMS, stanovuje základní podmínky pro publikování výsledků kontroly dědičnosti Rada PK.

8.2. Relativní plemenné hodnoty, které jsou publikovány

8.2.1. Růstová schopnost

- PePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v přímém efektu
- PeRu RPH pro růst v přímém efektu
- MePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v maternálním efektu
- MeRu RPH pro růst v maternálním efektu
- PrirNar RPH pro přírůstek od narození

8.2.2. Lineární hodnocení

- TR RPH pro tělesný rámec
- KT RPH pro kapacitu těla
- OS RPH pro osvalení
- UT RPH pro užitkový typ

9. Rozsah zjišťování známých vad a zvláštností

Klub chovatelů a ČSCHMS ve spolupráci s genetickou laboratoří uplatňuje taková opatření, která zajistí účinnou eliminaci genetických vad a zvláštností bez významnějšího snížení genetického zisku. Rozsah sledovaných vad a zvláštností bude rozšiřován podle potřeb v souvislosti se stupněm poznání. Přehled aktuálních genetických vad a zvláštností bude zveřejňován Radou PK.

10. Způsob vyhodnocování výsledků šlechtění plemene a kontrola realizace ŠP

Vyhodnocení realizace ŠP a porovnání dlouhodobého vývoje vyhodnocuje každoročně Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS a navrhuje případná opatření. Výsledky zpracovává na základě dat z kontroly užitkovosti ČSCHMS. Zveřejňování je realizováno formou uzávěrky KUMP a je zveřejňováno v tištěné formě nebo ve formě umožňující dálkový přístup (na webových stránkách ČSCHMS), příp. jinou formou. ČSCHMS vypracovává souhrnnou roční zprávu o průběhu realizace ŠP.

11. Obecná ustanovení

Na tento ŠP navazuje Metodika popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu, Metodika kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka, Metodika pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu a Certifikovaná metodika pro předpověď plemenných hodnot pro vyhodnocení vlastností polního testu u masných plemen skotu i Certifikovaná metodika pro spolehlivost předpovědi plemenných hodnot vlastností polního testu u masných plemen skotu. Sporné případy související s tímto ŠP řeší a rozhodnutí vydává Rada PK, jejíž práva a povinnosti vyplývají ze stanov ČSCHMS.

12. Přílohy

- Růstové parametry (standarty) výšky a hmotnosti
- Obrazová příloha (fotografie)
- Řád plemenné knihy

v Praze dne 9. 12. 2019

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA ŠLECHTITELSKÉHO PROGRAMU

Wagyu

plemenný býk - černá forma

plemenný býk - červená forma

kráva

kráva s teletem

tele

maso z plemene wagyu

RŮSTOVÉ PARAMETRY WAGYU

Standard výšky

býci ve věku od 6 do 20 měsíců

body	rozpětí	
	min.	max.
1		2,4
2	2,5	2,8
3	2,9	3,2
4	3,3	3,6
5	3,7	4,0
6	4,1	4,4
7	4,5	4,8
8	4,9	5,2
9	5,3	5,6
10	5,7	

Standard výšky - býci ve věku 20 až 50 měsíců

	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50 a víc
10	138	140	140	141	141	141	142	142	142	143	143	143	144	144	144	145	145	145	145	146	146	146	146	147	147	147	147	148	148	148	148
9	136	137	137	138	138	138	139	139	139	140	140	140	141	141	141	142	142	142	142	143	143	143	143	144	144	144	144	145	145	145	145
8	134	134	134	135	135	135	136	136	136	137	137	137	138	138	138	139	139	139	139	140	140	140	140	141	141	141	141	142	142	142	142
7	132	132	132	133	133	133	134	134	134	135	135	135	136	136	136	137	137	137	137	138	138	138	138	139	139	139	139	140	140	140	140
6	130	130	130	131	131	131	132	132	132	133	133	133	134	134	134	135	135	135	135	136	136	136	136	137	137	137	137	138	138	138	138
5	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131	132	132	132	133	133	133	133	134	134	134	134	135	135	135	135	136	136	136	136
4	126	126	126	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131	131	132	132	132	132	133	133	133	133	134	134	134	134
3	123	123	123	124	124	124	125	125	125	126	126	126	127	127	127	128	128	128	128	129	129	129	129	130	130	130	130	131	131	131	131
2	120	120	120	121	121	121	122	122	122	123	123	123	124	124	124	125	125	125	125	126	126	126	126	127	127	127	127	128	128	128	128

Standard výšky
jalovice ve věku od 6 do 20 měsíců

body	rozpětí	
	min.	max.
1		2,3
2	2,4	2,7
3	2,8	3,1
4	3,2	3,5
5	3,6	3,9
6	4,0	4,3
7	4,4	4,7
8	4,8	5,1
9	5,2	5,6
10	5,7	

Standard výšky - jalovice a krávy ve věku 20 až 40 měsíců

	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
10																					
	130	130	130	131	131	131	132	132	132	133	133	133	134	134	134	135	135	135	136	136	136
9																					
	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131	132	132	132	133	133	133
8																					
	125	125	125	126	126	126	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131
7																					
	124	124	124	125	125	125	126	126	126	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130
6																					
	122	122	122	123	123	123	124	124	124	125	125	125	126	126	126	127	127	127	128	128	128
5																					
	120	120	120	121	121	121	122	122	122	123	123	123	124	124	124	125	125	125	126	126	126
4																					
	119	119	119	120	120	120	121	121	121	122	122	122	123	123	123	124	124	124	125	125	125
3																					
	117	117	117	118	118	118	119	119	119	120	120	120	121	121	121	122	122	122	123	123	123
2																					
	114	114	114	115	115	115	116	116	116	117	117	117	118	118	118	119	119	119	120	120	120

Standard výšky - jalovice a krávy ve věku 41 až 60 měsíců

	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60 a víc
10																				
	137	137	137	138	138	138	139	139	139	140	140	140	141	141	141	142	142	142	142	142
9																				
	134	134	134	135	135	135	136	136	136	137	137	137	138	138	138	139	139	139	139	139
8																				
	132	132	132	133	133	133	134	134	134	135	135	135	136	136	136	137	137	137	137	137
7																				
	131	131	131	132	132	132	133	133	133	134	134	134	135	135	135	136	136	136	136	136
6																				
	129	129	129	130	130	130	131	131	131	132	132	132	133	133	133	134	134	134	134	134
5																				
	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131	132	132	132	132	132
4																				
	126	126	126	127	127	127	128	128	128	129	129	129	130	130	130	131	131	131	131	131
3																				
	124	124	124	125	125	125	126	126	126	127	127	127	128	128	128	129	129	129	129	129
2																				
	121	121	121	122	122	122	123	123	123	124	124	124	125	125	125	126	126	126	126	126

Standard hmotnosti - býci ve věku 4 až 26 měsíců

	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
10																								
	195	222	249	276	300	324	348	372	396	417	438	456	474	489	504	516	528	537	546	555	564	570	576	
9																								
	178	205	232	259	283	307	331	355	379	400	421	439	457	472	487	499	511	520	529	538	547	553	559	
8																								
	165	192	219	246	270	294	318	342	366	387	408	426	444	459	474	486	498	507	516	525	534	540	546	
7																								
	154	181	208	235	259	283	307	331	355	376	397	415	433	448	463	475	487	496	505	514	523	529	535	
6																								
	144	171	198	225	249	273	297	321	345	366	387	405	423	438	453	465	477	486	495	504	513	519	525	
5																								
	134	161	188	215	239	263	287	311	335	356	377	395	413	428	443	455	467	476	485	494	503	509	515	
4																								
	123	150	177	204	228	252	276	300	324	345	366	384	402	417	432	444	456	465	474	483	492	498	504	
3																								
	110	137	164	191	215	239	263	287	311	332	353	371	389	404	419	431	443	452	461	470	479	485	491	
2																								
	93	120	147	174	198	222	246	270	294	315	336	354	372	387	402	414	426	435	444	453	462	468	474	

Standard hmotnosti - býci ve věku 27 až 50 měsíců

	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50 a víc
10																								
	582	588	594	600	611	616	620	625	629	634	638	643	647	652	656	661	664	667	670	673	676	679	682	685
9																								
	565	571	577	583	591	596	600	605	609	614	618	623	627	632	636	641	644	647	650	653	656	659	662	665
8																								
	552	558	564	570	577	582	586	591	595	600	604	609	613	618	622	627	630	633	636	639	642	645	648	651
7																								
	541	547	553	559	565	569	574	578	583	587	592	596	601	605	610	614	617	620	623	626	629	632	635	638
6																								
	531	537	543	549	554	558	563	567	572	576	581	585	590	594	599	603	606	609	612	615	618	621	624	627
5																								
	521	527	533	539	542	547	551	556	560	565	569	574	578	583	587	592	595	598	601	604	607	610	613	616
4																								
	510	516	522	528	530	534	539	543	548	552	557	561	566	570	575	579	582	585	588	591	594	597	600	603
3																								
	497	503	509	515	516	520	525	529	534	538	543	547	552	556	561	565	568	571	574	577	580	583	586	589
2																								
	480	486	492	498	496	500	505	509	514	518	523	527	532	536	541	545	548	551	554	557	560	563	566	569

Standard hmotnosti - jalovice a krávy ve věku 4 až 32 měsíců

	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
10																													
	174	192	210	228	245	261	276	291	306	320	333	347	359	371	383	393	404	414	423	432	441	447	453	459	464	468	473	482	485
9																													
	160	178	196	214	230	247	262	277	292	305	319	332	344	356	368	379	389	400	409	418	427	433	439	445	449	454	458	465	468
8																													
	149	167	185	203	220	236	251	266	281	295	308	322	334	346	358	368	379	389	398	407	416	422	428	434	439	443	448	453	456
7																													
	140	158	176	194	211	227	242	257	272	286	299	313	325	337	349	359	370	380	389	398	407	413	419	425	430	434	439	443	446
6																													
	132	150	168	186	203	219	234	249	264	278	291	305	317	329	341	351	362	372	381	390	399	405	411	417	422	426	431	434	437
5																													
	124	142	160	178	194	211	226	241	256	269	283	296	308	320	332	343	353	364	373	382	391	397	403	409	413	418	422	424	427
4																													
	115	133	151	169	185	202	217	232	247	260	274	287	299	311	323	334	344	355	364	373	382	388	394	400	404	409	413	414	417
3																													
	104	122	140	158	175	191	206	221	236	250	263	277	289	301	313	323	334	344	353	362	371	377	383	389	394	398	403	402	405
2																													
	90	108	126	144	160	177	192	207	222	235	249	262	274	286	298	309	319	330	339	348	357	363	369	375	379	384	388	385	388

Standard hmotnosti - jalovice a krávy ve věku 33 až 60 měsíců

	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60 a víc
10																												
	488	491	494	497	500	502	504	507	516	518	519	521	522	524	525	527	528	530	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542
9																												
	471	474	477	480	483	485	488	490	497	499	501	502	504	505	507	508	510	511	514	515	515	516	517	518	519	520	521	522
8																												
	459	462	465	468	471	473	476	478	483	485	487	488	490	491	493	494	496	497	499	500	501	502	503	504	505	506	507	507
7																												
	449	452	455	458	460	463	465	468	471	474	475	477	478	480	481	483	484	486	487	488	489	490	491	492	492	493	494	495
6																												
	440	443	446	449	451	453	456	458	461	463	464	466	467	469	470	472	473	475	476	477	478	479	479	480	481	482	483	484
5																												
	430	433	436	439	441	444	446	449	450	452	454	455	457	458	460	461	463	464	465	465	466	467	468	469	470	471	472	473
4																												
	420	423	426	429	431	433	436	438	438	440	442	443	445	446	448	449	451	452	452	453	454	455	456	457	458	459	459	460
3																												
	408	411	414	417	419	421	424	426	424	427	428	430	431	433	434	436	437	439	438	439	440	441	442	442	443	444	445	446
2																												
	391	394	397	400	402	405	407	409	405	408	409	411	412	414	415	417	418	420	418	419	420	421	422	423	424	425	425	426